

REKTOR

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

2019-06-17

Dnr C 2019/262

Remissvar kring betänkandet ”En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskola (SOU2019:6)”

Karlstads universitet har getts möjligheten att besvara remiss om ovan nämnda betänkande. Lärosätet har berett ärendet genom en internremiss. Ärendet har också diskuterats i universitetsstyrelsen inför rektors beslut om remissvaret.

Nedanstående är sammanvägda synpunkter. Förslag från utredningen som lämnats utan kommentar stöds av universitetet. Lärosätet instämmer också i sedan tidigare lämnat remissvar från Sveriges universitet och högskoleförbund (SUHF).

Sammantaget är lärosätet positivt inställt till flera av de förslag som lagts fram i betänkandet, främst gäller detta de delar som bygger på tillit, autonomi och dialogformen. Vi understryker också vikten av att dessa perspektiv präglar hela processen, från departement, via universitet, fakultet, och ut i verksamheten vid varje lärosäte. Samtidigt ser vi betänkandet som ett ramverk där allt ännu inte är utformat. Det är detta ramverk vi till stor del ställer oss positiva till, men det förutsätter fortsatt arbete och delaktighet i utformning på många punkter.

En synpunkt är också att utredningen föreslår flertalet förändringar av lagtext, förordningar och författningar angående lärosätenas uppgifter och instruktioner. Karlstads universitet menar att sådana förändringar noga bör prövas i det fortsatta arbetet. Även om intentionen är att öka lärosätenas självrådighet och autonomi kan sådana omskrivningar innebära det motsatta.

Kapitel 4: Principer för en ändamålsenlig styrning

Lärosätet stödjer den ambition som redovisas för utredningen och betänkandet. Vi välkomnar tydliggöranden av lärosätenas roll som självständiga, ansvarstagande akademiker.

Kapitel 5: En samordnad, långsiktig, kunskapsbaserad och dialogbaserad process för målformulering och styrning

Karlstads universitet stödjer förslagen om en samlad proposition för forskning och högre utbildning och att regleringsbrevet utformas individuellt för varje lärosäte efter en fördjupad dialog.

Som komplement till regleringsbrevet föreslås också fyraåriga överenskommelser där varje lärosätes mål och uppföljningskriterier formuleras. Lärosätet instämmer i delar av de förhållanden som förs fram av SUHF som varnar för en inlåsnings effekt i dessa överenskommelser.

En bra och kontrollerad övergång mellan fyraårsperioder måste utvecklas, så att snabba kast, som lärosäten inte kan organiseras för, undviks. Långsiktigheten är central. Vi uppfattar att detta är intentionen bakom förslagen, men poängterar att dialogen måste bli dynamisk för att vara utvecklande för verksamhetens bästa och ta utgångspunkt i redan etablerade dialogformer.

Lärosätet instämmer i behovet av en analysfunktion med uppgiften att bland annat göra samlade och oberoende analyser och uppföljningar fristående från departement och forskningsråd. Denna funktion kan dock få ett mycket stort inflytande och därför är instruktion och sammansättning avgörande. Lärosätet menar därför att ett system där del av funktionens ledamöter byts ut löpande och en maximal tidperiod som en och samma ledamot kan delta i funktionens arbete införs. Genom detta garanteras kontinuitet liksom utrymme för förändring och nytänk.

Kapitel 6: Utbildning och forskning

Utredningen föreslår inga särskilda styrformer för forskarutbildningen. Gentemot detta ser lärosätet delvis andra behov. Med lokala variationer mellan lärosäten och mellan utbildningsområden ser vi en klart vikande trend i antal studenter inom utbildning på forskarnivå. Utan nationella mål för denna utbildning riskerar den trenden att fortsätta. Risken är särskilt påtaglig inom de professionsutbildningar där det idag är brist på lärare med utbildning på forskarnivå.

Kapitel 7: Samverkan och samhällspåverkan

Lärosätet är en av deltagarna i det K3-finansierade Vinnova-projektet ”IMP - Implementering av arbetssätt och ökad kunskap om nyttiggörande av kunskapsstillgångar och immateriella rättigheter”. Projektet har tagit fram en skrivelse kring effekterna av detta betänkande. Lärosätet instämmer i skrivelsens slutsatser om att det förhållningssätt gentemot samverkan som utredningen föreslår är väsentlig att genomföra. Därför finns behov av en införandeplan av utredningens förslag, fortsatta ekonomiska resurser för att genomföra satsningar på att främja lärosätenas samverkan, nyttiggörande och innovation samt att regeringen liksom lärosätena behöver utveckla sin kompetens och kapacitet för att som huvudman kunna verka enligt den nya styrningen och dess mål för samverkan. Lärosätet instämmer också i fortsatt utredningsbehov såsom det angående lärosätenas roll i regionala och nationella innovationssystem.

Kapitel 9: Resurstilldelning

Lärosätet är positiv till ett samlat anslag, men är mer tveksamt inställt till förslaget om en verksamhetsgren. Vår uppfattning är att vi med all sannolikhet kommer att vilja styra och redovisa vår verksamhet med olika verksamhetsgrenar för att följa resursanvändning inom forskning respektive utbildning på olika organisatoriska nivåer.

Mot bakgrund av lärosätenas uppdrag och ämnesmässiga sammansättning är lärosätet tveksamt till en fördelningsprincip inom utbildning baserad på genomsnittsprislappar. Det kan komma att resultera i en konserverande effekt på utbildningsutbudet. En utbyggnad av kostsam utbildning kan innebära att intäkterna för utbyggnaden inte är tillräckliga. Systemet måste innehålla en flexibilitet som gör att den genomsnittliga prislappen kan påverkas, så att inte effekter av tillfälliga variationer blir permanentade.

Att inte längre ersätta lärosätena i förhållande till helårsprestationer bedöms ge bättre täckning per student och gynnar livslångt lärande, distansutbildning och utbud av fristående kurser. Dock finns en risk att den positiva drivkraft för effektivt resursutnyttjande som helårsprestationer inneburit försvinner.

Rörande forskningsramen vill Karlstads universitet framföra att om en omfördelning från statliga råd till basanslag sker utifrån beviljningsgrad kommer det förstärka den obalans som råder mellan äldre, större lärosäten, nya universitet och högskolor.

Det finns inom organisationen också viss oro för att en omfördelning från råd till lärosäten kan leda till svårigheter för universiteten och högskolor att hantera de nödvändiga prioriteringarna som kan möjliggöra fortsatt framgångsrik forskning samt satsningar på högriskprojekt. En sådan omfördelning ställer stora krav på universitetets framtida interna fördelningsmodell.

I detta ärende har Thomas Blom beslutat och Dan Guttke varit föredragande. Margareta Friman, prorektor, Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör, och Sebastian Hardin, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Thomas Blom

Dan Guttke